

Smakebiter på norsk helsesosiologisk forskning

Aksel Tjora
Helsesosiologi
 Analyser av helse, sykdom og behandling.
 514 s, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2012.
 Pris NOK 495
 ISBN 978-82-05-42414-2

Sentralt for medisinsk sosiologi er betraktningen av helse og sykdom som sosiale fenomener, som opprettholdes og håndteres gjennom samfunnmessige strukturer og praksiser. Tilnæringsmåten er radikalt forskjellig fra den kliniske, noe mange leger vil ha nytte av å lese. En bok i medisinsk sosiologi myntet også på klinikere er derfor et kjærkomment tilskudd.

Denne antologien består av 25 kapitler, forfattet av ulike forskere som presenterer sitt arbeid innenfor helsesosiologien. Kapitlene er innbyrdes uavhengige og berører vidt forskjellige temaer, som medikalisering av barn, markedet for personlig pleie og genetisk risikovurdering. Bakerst følger en kort oversikt over forfatterne og et stikkordregister. Selv om klinikere inkluderes i målgruppen, bærer språket preg av å tilhøre en sosiologisk diskurs, både når det gjelder begrepsbruk og referanser. Mange av kapitlene inneholder imidlertid gode eksempler fra empirisk forskning som gjør teksten mer tilgjengelig, også for ikke-sosiologer.

Å gi en helhetlig anmeldelse av en slik samling uavhengige tekster er vanskelig. Presentasjonen av så mange forskerstemmer er i grunnen både bokens styrke og svakhet. Jeg savner en rød tråd som binder kapitlene sammen og tydeliggjør hvorfor nettopp disse forskerne er samlet. Styrken ligger i at leseren får illustrert bredden i helsesosiologisk arbeid. Diskusjonene er på sitt beste når de går ut over mer tradisjonelle og teoretiske temaer som medikalisering og maktbruk, og utforsker konkrete sider av helsevesenet, for eksempel når Johansen og Solbjør viser hvordan begrepet «brukermedvirkning» benyttes som svar på mange ulike problemer i helsevesenet, eller når Måseide observerer bronkoskopiundersøkelsen og finner at den strengt tatt ikke gir rom for pasienten som blir undersøkt.

Innledningsvis bemerkes det at medisinsk sosiologi har sitt opphav i kritikk mot den etablerte medisinen, og kanskje er dette en del av forklaringen på legers noe distanserte forhold til disiplinen. Og selv om det understrekes at sosiologer nå ofte samarbeider med helsepersonell, skinner mistenkeliggjøring av legers motiver og maktbruk stedvis gjennom. For en medisinsk leserkrets kan dette virke fremmedgjørende og litt dogmatisk.

Tittelen, *Helsesosiologi*, forledet meg til å tro at det dreide seg om en lærebok i emnet. Det er den ikke. Men, som Tjora selv uttrykker det, gir den «et solid innblikk i hva norske helsesosiologer (...) sysler med». Boken gir assosiasjoner til å være observatør på en nasjonal kongress i helsesosiologi, hvor vi presenteres for sentrale aktører fra forskningsmiljøene og kan vandre mellom forelesningene for å få smakebiter på forskningsfronten.

Jeg anbefaler boken for klinikere med en viss interesse og tålmodighet for refleksjon over sin egen og fagets rolle i samfunnet.

Kari Milch Agledahl
 Øye- og nevrokirurgi
 Universitetssykehuset Nord-Norge

Inspirasjon til å ta maskene av

Kathrine Aspaas
Raushetens tid
 Fra misunnelse til beundring. 200 s.
 Oslo: Aschehoug, 2012. Pris NOK 349
 ISBN 978-82-03-39105-7

Kathrine Aspaas er en klok og sterk stemme i det norske rom. Hun målbærer snillhet, raushet og mot til å være seg selv. Hun inspirerer oss til å ta maskene av. Hun vil at menneskene skal være ærlige også i å vise ømhet og sårbarhet.

I sjangeren *Kokebøker for sjel og samliv* står *Raushetens tid* på øverste hylle. Her er innsiktsfulle og velskrevne kapitler, som *Sårbarhetens kraft*, *Dødssyndenes forlatelse*, *Ømhetens finanser* og *Indre styrke*.

For meg er det som ikke står i Aspaas' bok, mest interessant: Samfunnet finnes ikke. Politikk og økonomi som formgivere av menneskenes liv? Trykk på delete. Makter som fordeler levekår, verdighet og frihet? Utgått på dato. *Raushetens tid* etterlater et skummelt inntrykk av at Thomas Tranströmer har rett når han skriver: «Makten er overtatt av en hjelm som ingen bærer.» Denne boken er skrevet som om sjelene våre flyter i et politisk og økonomisk vakuum.

Raushetens tid er også et tidsvitne på vegne av den følsomme og krenkbare folkesjelen. Her er mye beskuelse av navler og dveling ved finere følelser. Jeg lengter plutselig etter Terje Vigen:

«Han stured en dag, ja kanhænde to –
 Men så rysted han sorgen af.»

Denne boken demonstrerer at det er behov for å hjelpe det moderne mennesket ut av speilbildet inn i verdensbildet.

Per Fugelli
 Oslo